

Innst. 133 L

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 11 L (2014–2015)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om lov om utenrikstjenesten (utenrikstjenesteloven)

Til Stortinget

Sammendrag

Utenriksdepartementet fremmer i proposisjonen forslag til ny lov om utenrikstjenesten. Loven har til hensikt å angi formålet med utenrikstjenesten og organiseringen av utenriksstasjonene, deres personale, krav, plikter og utøvelse av myndighet ved utenriksstasjonene.

Forslaget til ny lov regulerer de samme områdene som i gjeldende lov om utenrikstjenesten fra 2002, men det er gjort endringer særlig når det gjelder definisjonene av ulike personellgrupper og deres plikter. Det er også gjort redaksjonelle endringer for å gi loven en logisk oppbygging, og språket er modernisert.

Den nye loven fastslår i likhet med gjeldende lov at formålet med utenrikstjenesten er å fremme norske interesser og yte bistand til norske borgere. I tillegg presiseres det at utenrikstjenestens oppgaver også innebærer ivaretagelse av støtte til norsk næringsliv i utlandet.

Lov om utenrikstjenesten er av særlig betydning for å avklare de ulike personellgruppene på utenriksstasjonen. For å gi en mer oversiktlig fremstilling er det gitt definisjoner av de enkelte personellgrupper. Det viktigste skillet går mellom utsendt og lokalt ansatt personell. Loven medfører en forenkling ved at benevnelsene fagtjenestemann og utsendt administrativt personell bortfaller, men omfattes av samlebegrepet utsendt utenrikstjenestemann. Dette gir særlig utslag ved at flytteplikten er utvidet til å gjelde

alle som er fast ansatt i Utenriksdepartementet som reiser ut for mer enn ett år, og således styrker det handlingsrom departementet trenger for å besette stillinger på utenriksstasjonene. Likeså kan departementet hjemkalle alle utsendte utenrikstjenestemenn, herunder spesialutsendingene fra andre fagetater når tjenestlige hensyn tilsier det. Det åpnes videre for å ansette på åremål til sammen inntil åtte år i stillinger der utenriksstasjonen forvalter oppgaver for andre statlige etater.

Spesialutsendingene er utsendinger fra andre statlige etater som er utsendt for å ivareta særlige formål ved utenriksstasjon. Opprettelse av slike stillinger skjer i nært samråd med og ved rammeoverføring fra det berørte departement. Det presiseres at for spesialutsendingene fra forsvarsmyndighetene kan det gjøres unntak fra kravet om at disse skal ansettes midlertidig i Utenriksdepartementet. Dette er en videreføring av ordningen i nåværende lov, men som her nedfelles i lovteksten.

Lokalt ansatte ved utenriksstasjonene ivaretar i dag et bredt spekter av oppgaver ved utenriksstasjonene. I ny lov er det derfor foreslått å fjerne dagens formelle begrensning der disse kun er å anse som administrativt personell. Det presiseres i ny lov at de er ansatt direkte ved utenriksstasjon.

I ny lov er begrepet valgt utenrikstjenestemann endret til honorær representant for å harmonere bedre med Wien-konvensjonen om konsulært samkvemsbegrepsbruk, samt å avgrense mot tjenestemannsbegrepet.

Paragrafen om hvilket verneting som gjelder i tjenesterelaterte saker er endret slik at lokalt ansatte og honorære representanter som hovedregel vil ha verneting i det landet der de har sitt arbeidssted, men at partene kan avtale annet verneting etter at en tvist er oppstått. Endringen er i tråd med internasjonal rettsutvikling på området.

For en nærmere omtale av lovforslaget, vises det til proposisjonen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Ingalill Olsen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Kristian Norheim, Per Sandberg og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, merker seg de endringer som ny lov om utenrikstjenesten innebærer. Komiteen mener at endringene innebærer en nødvendig modernisering av gjeldende lov og at de vil føre til administrative forenklinger. Komiteen støtter de presiseringer knyttet til krav, plikter og utøvelse av myndighet for de ulike personellgruppene i Utenriksdepartementet. Komiteen merker seg også at flytteplikten utvides til å gjelde alle som er fast ansatt i Utenriksdepartementet, herunder aspiranter, som reiser ut for mer enn ett år. Komiteen viser til at flytteplikten er en sentral del av utenrikstjenestens pålagte oppgaver og at departementet nå gis det nødvendige handlingsrom for å besette stillinger på utenriksstasjonene. Komiteen støtter de tiltakene regjeringen foreslår i ny lov om utenrikstjenesten og slutter seg til proposisjonen.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om utenrikstjenesten (utenrikstjenesteloven)

§ 1 Utenrikstjenestens oppgaver

Utenrikstjenestens oppgaver er

1. å ivareta og fremme Norges interesser overfor utlandet, både norske særinteresser og de interesser Norge har felles med andre land,
2. å gi norske statsborgere og juridiske personer råd og hjelp overfor utenlandske myndigheter, personer og institusjoner, og

3. å gi bistand til norske statsborgere i utlandet, inkludert bistand i forbindelse med strafforfølgning, ulykker, sykdom og dødsfall.

Utenrikstjenestens oppgaver ivaretas av utenrikstasjonene og det departementet som Kongen bestemmer. Departementet forvalter utenrikstjenestens virksomhet og påser at lover og forskrifter blir overholdt.

Kongen gir nærmere forskrifter for utenrikstjenesten.

§ 2 Utenriksstasjon

Som utenriksstasjon regnes ambassade, konsulær stasjon, fast delegasjon eller annen utenriksrepresentasjon som opprettes av Kongen eller departementet.

Som diplomatisk fagstasjon regnes ambassade, fast delegasjon og annen utenriksrepresentasjon bestyrt av utsendt utenrikstjenestemann.

Som konsulær fagstasjon regnes generalkonsulat og konsulat bestyrt av utsendt utenrikstjenestemann.

Som honorær utenriksstasjon regnes generalkonsulat, konsulat, visekonsulat og konsularagentur bestyrt av honorær representant.

§ 3 Utsendt utenrikstjenestemann

Utsendt utenrikstjenestemann er embetsmann utnevnt i eller tjenestemann ansatt i departementet på ordinære vilkår som har stilling ved utenriksstasjon, og spesialutsending som er finansiert av annen statlig etat, utsendt for særlige formål ved utenriksstasjon for et bestemt tidsrom og ansatt midlertidig i departementet. Kravet om midlertidig ansettelse kan fravikes for så vidt gjelder spesialutsendinger fra forsvarsmyndighetene.

Utsendt utenrikstjenestemann som har ansvar for fagområder som utenriksstasjonen ivaretar på vegne av annen statlig etat, kan ansettes på åremål. Åremålsperioden kan være inntil fire år, med adgang til gjentagelse. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i mer enn åtte år til sammen.

Utsendt utenrikstjenestemann er underlagt stasjonssjefen.

Bestemmelsene i § 12 andre ledd, og §§ 13 og 14 gjelder ikke for spesialutsending, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Ambassadør eller generalkonsul er embetsmann. Dette gjelder likevel ikke honorær generalkonsul.

Departementet fastsetter forskrift om bruk av titlene ambassadør, ministerråd, ambassaderåd, ambassadesekretær, attaché, generalkonsul, konsul, visekonsul og konsularagent.

§ 4 Annen utsending

Annen utsending er utsending som etter departementets bestemmelse knyttes til utenriksstasjon for et

bestemt tidsrom, og som er ansatt i selvstendig rettssubjekt.

Annen utsending er underlagt stasjonssjefen.

§ 5 Honorær representant

Honorær representant oppnevnes av departementet som honorær generalkonsul, konsul, visekonsul eller konsularagent.

Departementet kan løse honorær representant fra vervet når det anses å være i Norges interesse.

§ 6 Lokalt ansatt

Lokalt ansatt er arbeidstaker som er ansatt ved utenriksstasjonen.

Utenriksstasjonen har myndighet til å ansette, suspendere, si opp og avskjedige lokalt ansatt.

Saker som gjelder suspensjon, oppsigelse eller avskjed, skal på forhånd forelegges departementet til godkjenning.

§ 7 Flytteplikt

Flyttepliktig embetsmann eller tjenestemann har plikt til å motta forflytning til likeverdig eller høyere stilling i departementet eller ved utenriksstasjon, med mindre det i særlige tilfeller blir bestemt noe annet.

Fast ansatt arbeidstaker i departementet blir flyttepliktig utenriktjenestemann ved å tiltre stilling av minst ett års sammenhengende varighet ved utenriksstasjon.

Departementet bestemmer hvilke stillinger ved utenriksstasjon og i departementet som skal anses likeverdige når det gjelder forflytning.

Kongen gir forskrift om beordring av aspirant i utenriktjenesten.

§ 8 Hjemkalling og rådighet

Når tjenestlige hensyn tilsier det, kan utsendt utenriktjenestemann hjemkalles og stilles til rådighet for departementet.

§ 9 Statsborgerskap

Utsendt utenriktjenestemann må være norsk statsborger.

§ 10 Verv, forretningsdrift mv.

Utsendt utenriktjenestemann, annen utsending og honorær representant må ikke motta noe verv av diplomatisk, konsulær eller annen offisiell art av annen stats regjering eller av internasjonal organisasjon, med mindre departementet samtykker.

Utsendt utenriktjenestemann og annen utsending må ikke for egen eller andres regning drive noen form for forretningsvirksomhet på tjenestestedet eller i utenriksstasjonens embetsdistrikt.

§ 11 Vernetting

I rettsaker angående tjenesteanliggender har alt personell som er nevnt i §§ 3 og 4, vernetting i Oslo, med mindre annet følger av folkeretten, eller saken etter alminnelige regler hører inn under annet vernetting.

I rettsaker angående tjenesteanliggender har alt personell som er nevnt i §§ 5 og 6, vernetting på arbeidstedet, med mindre annet følger av folkeretten, eller saken etter alminnelige regler hører inn under annet vernetting. Etter at tvist har oppstått, kan partene som er nevnt her, avtale annet vernetting.

§ 12 Overoppsyn

Fagstasjonene har overoppsyn med underliggende honorære utenriksstasjoner i sitt embetsdistrikt. Diplomatiske fagstasjoner virker samtidig som konsulære fagstasjoner så langt departementet bestemmer.

Embetshandlinger som ifølge lov skal utføres av konsulær fagstasjon, eller av tjenestemann ved konsulær fagstasjon, kan med samme rettsvirkning utføres av tjenestemann ved diplomatisk fagstasjon.

§ 13 Notarialforretning

Dersom norsk lov, overenskomst med fremmed stat eller denne statens lovgivning ikke er til hinder for det, kan utsendt utenriktjenestemann, honorær representant eller den denne gir fullmakt, utføre enhver forretning som notarius publicus i Norge kan utføre, dersom det skjer til fordel for norsk borger, eller forholdet ellers har tilknytning til Norge eller norske interesser.

Departementet fastsetter i forskrift de nærmere vilkårene for utførelse av notarialforretninger ved utenriksstasjon.

Forsikring etter domstoloven § 141 kan likevel bare mottas av utsendt utenriktjenestemann eller honorær representant som departementet har gitt fullmakt, eller, ved forfall, av hans stedfortreder.

§ 14 Vigsal

Dersom norsk lov eller internasjonal overenskomst ikke er til hinder for det, og overenskomst med vedkommende vertsland tillater det, kan utsendt utenriktjenestemann ved utenriksstasjon som departementet har gitt fullmakt, utføre vigsal. Det kan gis fullmakt til å utføre vigsal også når bare én av brudefolkene er norsk statsborger eller bosatt i Norge. Fullmakt kan ikke gis til vigsal av person som er borger av den stat hvor vigsal skal finne sted.

Dersom vigsal er utført i strid med første ledd, gjelder lov 30. juni 1955 nr. 20 om når norsk tenestemakt kan halda brudvigging i utlandet og utenlandsk tenestemakt i Norge § 11 tilsvarende.

Kongen gir forskrift om vigsel ved utsendt utenrikstjenestemann.

§ 15 Gebyr

Utenriksstasjonene kan innkreve gebyr for tjenstehandlinger etter forskrift fastsatt av departementet.

§ 16 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft på det tidspunkt Kongen bestemmer. Fra samme tidspunkt oppheves lov 3. mai 2002 nr. 13 om utenrikstjenesten. Forskrifter gitt med hjemmel i lov 18. juli 1958 nr. 1 om utenrikstjenesten og lov 3. mai 2002 nr. 13 om utenrikstjenesten gjelder også etter at loven har trådt i kraft, så langt det er hjemmel for å gi slik forskrift også etter loven her.

§ 17 Endringer i andre lover

Fra det tidspunktet loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal § 51 første ledd lyde:

Konsulretten styres av *utsendt utenrikstjenestemann og norsk honorær representant som departementet har gitt myndighet*.

2. I lov 30. juni 1955 nr. 20 om når norsk tenestemakt kan halda brudvigjing i utlandet og utenlandsk tenestemakt i Noreg skal § 4 lyde:

Utsend utanrikstenestemann kan vigja brudfolk i samsvar med lovreglane om utenrikstenesta.

3. I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 225 tredje ledd skal lyde:

Etterforskning av straffbare handlinger forøvd om bord i norsk skip kan også foretas av *utsendte utenrikstjenestemenn og norske honorære representanter som departementet har gitt myndighet*, etter nærmere regler som Kongen gir.

§ 231 første punktum skal lyde:

Etter begjæring fra påtalemyndigheten kan *utsendte utenrikstjenestemenn og norske honorære representanter som departementet har gitt myndighet*, oppta forklaringer i utlandet, dersom det er adgang til det overfor den fremmede stat.

4. I lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. skal § 12 tredje punktum lyde:

Med dette gjøres ingen endring i plikten til å motta forflytninger etter utenrikstjenesteloven § 7, eller i plikten til å la seg disponere mv. i forsvarspersonelloven § 7.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 14. januar 2015

Anniken Huitfeldt

leder

Øyvind Halleraker

ordfører